

שילוב ערכים בהוראת "גיאוגרפיה – אדם וסביבה"

נושא: תופעת ההגירה ברחבי העולם והיחס למהגרים

אוכלוסיית יעד: על יסודי- חטיבה עליונה

רציונל:

תהליכים גלובליים מאיצים את תופעת ההגירה שבה מיליוני בני אדם עוברים ממקום למקום ברחבי העולם, כתוצאה מגורמים שונים. תופעה זו גורמת לשינויים דמוגרפיים, כלכליים, וחברתיים במדינות רבות. תופעת ההגירה מחייבת ברור מהו יחס האוכלוסייה למהגרים? כיצד מדינות היעד מתמודדות עם התופעה? מדוע יש לקדם גישה סובלנית כלפי מהגרים? כיצד ניתן לגלות סובלנות כלפי מהגרים שמייצגים את האחר והשונה?

מטרות על

- ❖ חינוך לסובלנות ולמתן כבוד לחברות שונות ולתרבויות אתניות בארץ ובעולם
- ❖ הנחלת ערכים אוניברסליים, כגון הומניזם וסובלנות
- ❖ הכרה בשונות האנושית והערכת נחיצותה, הבנת מצוקות חברתיות במרחבים שונים

מטרות היחידה

- ❖ התלמידים יכירו ויבינו את תנועות ההגירה העיקריות בעולם וגורמיהן
- ❖ התלמידים יבינו שהשינויים בהרכב האוכלוסייה משפיעים על מדינות המוצא ומדינות היעד של המהגרים
- ❖ התלמידים יכירו בחשיבות הסובלנות כלפי המהגר/ האחר
- ❖ התלמידים יפתחו יחס של כבוד, של הערכה ושל סובלנות כלפי בני אדם באשר הם וכלפי חברות, תרבויות ודעות שונות.

עזרים:

יחידת הוראה בנושא הגירה באתר גיאוגרפיה ופיתוח הסביבה:

<http://geo.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=5c3ffafe-63d2-4ac8-940c-25ddf13fd285&lang=HEB>

מפת הגירה עולמית – גיאוגרפיה ופיתוח הסביבה
סרטון של ניצן הורביץ- עובר כל גבול חלק א' וחלק ב'
סרטון דילמה- גיאוגרפיה ופיתוח הסביבה
כתבות עיתונות מהארץ ומהעולם

ספרי לימוד:

הפיתוח והתכנון המרחבי, מיליוני אנשים מהגרים ממקום למקום. עמ' 127.
האדם במרחב החברתי- תרבותי, פרק שני- תנועות ההגירה בעולם. עמ' 155-184'
ישראל במאה ה-21, עליות והגירה. עמ' 46-61'

מבנה יחידת הלימוד:

יחידת הלימוד בנויה משנים- שלושה שיעורים (בני 45 דקות כל אחד):

מדינת ישראל

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית

אגף חברה ורוח

הפיקוח על הוראת הגיאוגרפיה

"התפיסה המערכתית לחינוך ערכי"

- שיעור ראשון: הכרות עם תופעת ההגירה העולמית, הכרת מושגים גיאוגרפיים בנושא זה, הצפת קשיים ובעיות
- שיעור שני: דיון בקשיים והצעות לדרכי התמודדות, הצפת ערך הסובלנות כחלק מדרך התמודדות.

שיעור ראשון-חשיפה לתופעת ההגירה

מהלך השיעור

חקירת מפות, מטלה לתלמידים ודיון כיתתי

עבודה עם מפות-

מעריך שיעור כולל תרגול באמצעות מפת הפליטים העולמית.

תארו את תנועות ההגירה העולמיות. התייחסו להגירה בין יבשות ולהגירה בין מדינות. מה אפשר ללמוד ממפה זו?

עיינו בקישורים הבאים המתייחסים להגירת עבודה בעידן הגלובלי

<http://geo.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=10b07d37-77fe-4d29-86b9-34141169c015&lang=HEB>

<http://geo.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=c4361b7d-401e-4720-a709-62e19dcd56d8&lang=HEB>

ציינו גורמי דחיפה וגורמי משיכה למהגרים ברחבי העולם.

ציינו שני קשיים אשר, להערכתכם, נוצרו כתוצאה מתנועות הגירה אלה במדינות המוצא ובמדינות היעד. התייחסו לקשיים כלכליים, אנושיים, חברתיים ותרבותיים.

מומלץ לקיים דיון כיתתי לבחינת הקשיים שאתם החברה והמהגרים מתמודדים. ולהציע פתרונות אפשריים לקשיים אלה. על מנת לחדד את העניין, יש לשים לב ולהפריד בין קשיי המהגרים לבין קשיי המקומיים ביחס למהגרים

מטלת בית:

א. חפשו באתרי אינטרנט כתבה (רשמו מקור ותאריך) העוסקת ביחס למהגרים ברחבי העולם, (חוץ מישראל) סכמו את הנאמר בה.

ב. מצאו כתבה בעיתון או באינטרנט (ציינו מקור ותאריך) המתארת את הקשיים שנוצרו בחברה הישראלית כתוצאה מהעלייה במספר המהגרים לישראל- בעיקר מאפריקה, סכמו את הנאמר בה.
ג. הציעו דרכים להתמודדות עם הקשיים שציינתם בסעיפים א' וב'.

שיעור שני- קשיים והתמודדות עם תופעת ההגירה והמהגרים תוך הצפת ערך הסובלנות

מהלך השיעור

צפייה באחת האפשרויות הבאות:

- ניצן הורביץ "עובר כל גבול" / טנריף

<http://theworld.nana10.co.il/Article/?ArticleID=561156>

<http://theworld.nana10.co.il/Article/?ArticleID=561148>

- ניצן הורביץ "עובר כל גבול" / מכסיקו

<http://theworld.nana10.co.il/Article/?ArticleID=564786>

<http://theworld.nana10.co.il/Article/?ArticleID=564772>

<http://theworld.nana10.co.il/Article/?ArticleID=564790>

- צפייה בסרטון דילמה: מהגרים - לקבל או לחסום מלהגיע

<http://geo.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID>

לאחר הצפייה דיון בכיתה :

1. מה הם הקשיים והבעיות שעמם מתמודדים מהגרים ומקומיים ברחבי העולם.
2. לאחר הצפייה, חוו דעתכם כיצד ניתן להתמודד עם הבעיות שנוצרו. כדאי לסכם את הדברים ולציין שהתלמידים יכולים כעת, לאחר שיש בידיהם מגוון נתונים לנסות לגבש דעה אישית בנוגע לתופעת ההגירה. נדבך נוסף הוא הצפת ערך הסובלנות קיום דיון בשאלה סובלנות מהי? "סובלנות היא בין הערכים הבסיסיים של הדמוקרטיה. ממנה נגזרת ההתייחסות לזולת ולאחר. התביעה העיקרית מכל אחד ואחת היא לתת כבוד לזולת, באשר הוא אדם; לדעותיו, להשקפותיו ולזכותו להביעם, גם כאשר דעות והשקפות אלה אינם מקובלים עליו, והם אף גורמים לנו לאי נוחות מרובה". (<http://lib.cet.ac.il> ספרייה הוירטואלית של מט"ח)

בשלב זה אפשר לשאול את התלמידים האם אנו סובלניים כלפי מהגרים? האם במהלך יחידת ההוראה הבענו או התייחסנו לערך זה מדוע חשוב כל כך לפעול בהתאם לערך הסובלנות דווקא כלפי המהגר/ האחר.

סיכום

הצפת ערך הסובלנות כלפי מהגרים בארץ ובעולם תוך לימוד נתונים גיאוגרפיים על תנועות ההגירה העולמיות, הגורמים להגירה, מבט מקרוב על הדעות לכאן או לשם ביחס למהגרים, וגיבוש דעה אישית של הלומדים יכול לתרום רבות ללמידה גיאוגרפית ערכית ומשמעותית, את ערך הסובלנות זה ניתן להמשיך וללמד במגוון נושאים בגיאוגרפיה עולמית וארץ ישראלית. ניתן להציף נושא זה ביחס לעלויות לישראל במהלך השנים, קבוצות האוכלוסייה הרב גוניות המרכיבות את אוכלוסיית ישראל ועוד. סיור בדרום תל אביב תוך מפגש עם תושבי השכונה הוותיקים, מהגרים וגופים המטפלים במצוקת המהגרים מחד וגופים המתנגדים לנוכחות המהגרים מאידך יתרום רבות לחוויית למידה משמעותית של הנושא.

נכתב ועובד על ידי המדריכות הארציות:

שרי אליהו, מדריכת ערכים, חניטה ברעם

פנינה גזית,

מנהלת תחום דעת (מפמ"ר) גאוגרפיה – אדם וסביבה ו"מולדת, חברה ואזרחות"